

แนวทางการส่งเสริมการลงทุนในวิสาหกิจเริ่มต้นของประเทศไทย

Guidelines for promoting investment in start-up enterprises in Thailand

ธีรวุฒิ จันทิษฐ์

คณะกรรมการสร้างเจ้าของธุรกิจ มหาวิทยาลัยศรีปทุม

E-mail: 6550104.st@spu.ac.th

ดร.กฤษณะ หลักคงคา

คณะกรรมการสร้างเจ้าของธุรกิจ มหาวิทยาลัยศรีปทุม

E-mail: Kritsana.la@spu.ac.th

ผศ.ดร.เกรียงไกร สัจจะหยุดย

คณะกรรมการสร้างเจ้าของธุรกิจ มหาวิทยาลัยศรีปทุม

E-mail: Kriangkrai.sa@spu.ac.th

ผศ.ดร.มณฑิธร รัตนศิริวงศ์วุฒิ

คณะเทคโนโลยีสารสนเทศและนวัตกรรมดิจิทัล มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ

E-mail: montean.r@itd.kmutnb.ac.th

บทคัดย่อ

การส่งเสริมการลงทุนในวิสาหกิจเริ่มต้นถือเป็นสิ่งที่มีความสำคัญอย่างยิ่งสำหรับประเทศไทยในระยะเวลา ปัจจุบันวิสาหกิจเริ่มต้นมีศักยภาพในการสร้างงานทำและสร้างรายได้ให้กับประชาชนนอกจากนี้ยังมีศักยภาพในการสร้างนวัตกรรมและพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศไทยให้เติบโตแข็งแกร่งขึ้นอีกด้วย การส่งเสริมการลงทุนในวิสาหกิจเริ่มต้นของประเทศไทยเป็นกระบวนการที่ต้องอาศัยแนวทางและนโยบายที่ถูกต้องเพื่อให้ธุรกิจระดับนานาชาติมีความสนใจในการลงทุนในประเทศนี้จึงที่มาของการศึกษานี้การวิเคราะห์และทบทวนแนวทางการส่งเสริมการลงทุนในวิสาหกิจเริ่มต้นของประเทศไทยเพื่อพัฒนาแผนการที่มีประสิทธิภาพและยั่งยืน โดยให้ความสำคัญกับปัจจัยที่ส่งผลต่อการดึงดูดการลงทุน การสนับสนุนและการสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อธุรกิจ เริ่มต้นรวมถึงการรับมือกับอุปสรรคและความเป็นไปได้ที่อาจเกิดขึ้นในอนาคต การวิเคราะห์แนวทางการส่งเสริมการลงทุนในวิสาหกิจเริ่มต้นของประเทศไทยจะมีประโยชน์ในการกำหนดแนวทางการพัฒนาที่มุ่งเน้นไปที่ความยั่งยืนและความเป็นไปได้ของวิสาหกิจเริ่มต้นในประเทศอาจเป็นการสร้างนโยบายส่งเสริมการลงทุนที่มีความเหมาะสมกับสถานะการเศรษฐกิจและสังคมของประเทศรวมถึงการพัฒนาพื้นที่และสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเจริญเติบโตของวิสาหกิจเริ่มต้นในระยะยาวและระยะสั้นในประเทศไทย

ในบทต่อไปของการศึกษานี้จะเป็นการวิเคราะห์และข้อมูลเพิ่มเติมเกี่ยวกับแนวทางการส่งเสริมการลงทุนในวิสาหกิจเริ่มต้นของประเทศไทยเพื่อเสนอแนวทางและแนวคิดที่สามารถช่วยสร้างสรรคสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการลงทุนใน วิสาหกิจเริ่มต้นอย่างยั่งยืนในประเทศไทยในอนาคตถัดไป

คำสำคัญ: การส่งเสริมการลงทุน, วิสาหกิจเริ่มต้น, การสร้างเจ้าของธุรกิจ, ธุรกิจ Startup

ABSTRACT

Promoting investment in startups is of paramount importance for Thailand in the current era. Startups have the potential to create jobs and generate income for the people. Additionally, they can foster innovation and contribute to the country's economic growth. Promoting investment in Thai startups is a process that requires the right strategies and policies to attract international businesses to invest in the country. This is the motivation behind this study – to analyze and review the strategies for promoting startup investments in Thailand to develop effective and sustainable plans. This analysis focuses on factors influencing investment attraction, support, and creating a conducive environment for startups, as well as addressing challenges and future possibilities. Analyzing the strategies for promoting startup investment in Thailand will be beneficial for setting a development direction that emphasizes sustainability and the potential of startups in the country. It might involve crafting investment promotion policies that align with the economic and social conditions of Thailand, as well as developing areas and creating an environment conducive to the long-term and short-term growth of startups in the country.

In the subsequent sections of this study, we will provide further analysis and additional information on the strategies for promoting startup investment in Thailand to propose ideas and concepts that can help create a sustainable investment-friendly environment for startups in Thailand in the future.

Keyword: Investment Promotion, Startup Enterprises, Business Ownership Creation, Startu

บทนำ

วิสาหกิจเริ่มต้น หรือ สตาร์ทอัพ เป็นการประกอบธุรกิจรูปแบบใหม่ที่ผู้ประกอบการมักเริ่มต้นด้วยคนไม่กี่คน มุ่งหวังในการแก้ไขปัญหาของกลุ่มเป้าหมาย มักสามารถเริ่มต้น ได้ง่าย ใช้เงินตั้งต้นจำนวนน้อยมีความคิดที่ต้องการสร้างสรรค์นวัตกรรมใหม่ๆผสมผสานกับเทคโนโลยีมาใช้ในการสร้างสินค้าหรือบริการ ที่เน้นการเติบโตอย่างรวดเร็ว ให้สามารถตอบสนองความต้องการของผู้บริโภคได้ ซึ่งเป็นกลไกสำคัญหนึ่งซึ่งช่วยในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจและสังคม ของประเทศซึ่งมีบทบาทในการสร้างเศรษฐกิจดิจิทัลและนวัตกรรมใหม่ๆ และตรงเป้าหมายในวัตถุประสงค์และหมุดหมายการพัฒนาส่วนที่ 3 ที่ว่าด้วยการปรับ โครงสร้างภาคการผลิตและบริการผู้ เศรษฐกิจฐานนวัตกรรม มีการมุ่งยกระดับขีดความสามารถทางการแข่งขันในภาคการผลิตและบริการเป็นสำคัญ โดยมีความเชื่อมโยงระหว่างหมุดหมายการพัฒนา กับเป้าหมายหลักในข้อที่ 7 ที่มุ่งเน้นวิสาหกิจขนาดกลางและ ขนาดย่อมให้มีความเข้มแข็งแข่งขันได้ (แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13, 2565) และยังคงสอดคล้องกับนโยบายการพัฒนาประเทศสู่การเป็น ประเทศเศรษฐกิจใหม่ (New Engines of Growth) เพื่อสร้าง หนทางการพัฒนาประเทศให้เจริญ โดยการปรับเปลี่ยนโครงสร้างเศรษฐกิจ ไปสู่ “เศรษฐกิจที่ขับเคลื่อนด้วย นวัตกรรม” (Value-Based Economy) เพื่อรองรับการดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจและสังคมที่มีการขับเคลื่อน โดยเทคโนโลยีดิจิทัลเป็นหลัก ในปี พ.ศ.2560 รัฐบาลได้ตราพระราชบัญญัติการพัฒนาดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและ สังคม พ.ศ.2560 เพื่อจัดตั้งสำนักงานส่งเสริมเศรษฐกิจดิจิทัล (Depa) กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม ซึ่ง มีหน้าที่หลักในการส่งเสริมและสนับสนุนให้เกิดการพัฒนาอุตสาหกรรม และนวัตกรรมดิจิทัล พัฒนาส่งเสริมให้ เกิดการนำไปใช้ซึ่งเทคโนโลยีดิจิทัลให้เป็นประโยชน์ต่อเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม และความมั่นคงของประเทศ รวมถึงการจัดตั้งสถาบันส่งเสริมวิสาหกิจดิจิทัลเริ่มต้น (Digital Startup Institute) ภายใต้กำกับดูแลของ

สำนักงานส่งเสริมเศรษฐกิจดิจิทัล มุ่งเน้นด้านการส่งเสริมและสนับสนุนวิสาหกิจเริ่มต้นครบวงจร ในการพัฒนา และขับเคลื่อนประเทศสู่เศรษฐกิจดิจิทัล (Digital Economy) และเศรษฐกิจผู้ประกอบการ (Entrepreneurial Economy) เพื่อให้วิสาหกิจดิจิทัลเริ่มต้น สามารถเติบโตได้อย่างรวดเร็ว ขยายโอกาสทางการตลาดทั้งในประเทศและ ต่างประเทศและขยายโอกาสในการเข้าถึงแหล่งเงินทุนให้แก่วิสาหกิจดิจิทัลเริ่มต้น

วัตถุประสงค์

เพื่อศึกษาแนวทางการส่งเสริมการลงทุนในวิสาหกิจเริ่มต้นของประเทศไทย

เพื่อศึกษารูปแบบการส่งเสริมการลงทุนในวิสาหกิจเริ่มต้นของหน่วยงานรัฐ

ความหมายและความสำคัญ

วิสาหกิจเริ่มต้น หรือ สตาร์ทอัพ ตามคำนิยามของสตีฟ แบล็ก บิดาแห่งสตาร์ทอัพ ให้คำนิยามไว้ว่า “Startup is an organization formed to search for a repeatable and scalable business model.” แปลว่ารูปแบบของ ธุรกิจ ที่ตั้งขึ้นเพื่อให้สามารถทำซ้ำได้ (Repeatable) และรองรับการขยายตัวได้ (Scalable) กล่าวคือ เป็นรูปแบบ ธุรกิจหนึ่ง ที่ ผู้บริโภคสามารถซื้อหรือใช้บริการซ้ำๆ ในอนาคต ทำให้ธุรกิจสามารถสร้างรายได้ และเพิ่มจำนวน ลูกค้าอย่างต่อเนื่อง จนสามารถขยายตัวได้

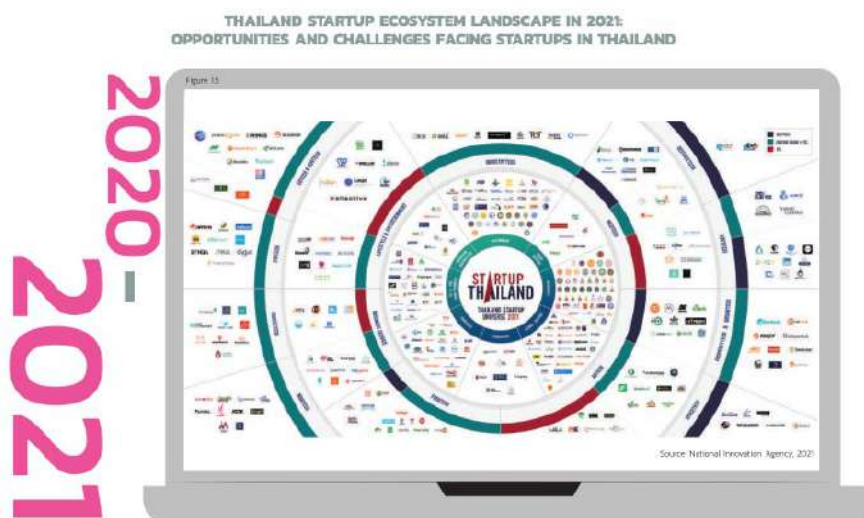
วิสาหกิจเริ่มต้นเป็นรูปแบบธุรกิจในยุคดิจิทัลที่สามารถปรับตัวให้ตอบโจทย์ผู้บริโภคอย่างมี ประสิทธิภาพ ตามแบบแผนของธุรกิจ (Business Model) ให้สามารถขยายตัวได้อย่างรวดเร็วด้วยระยะเวลาอันสั้น (High Growth Rate) โดยไม่จำเป็นต้องลงทุนในจำนวนมาก แต่สามารถขยายธุรกิจได้โดยง่าย สามารถเติบโตจากการจำหน่ายสินค้าหรือบริการ หรือการขยายสาขาหรือการขยายตลาดเพิ่มมากขึ้นทั้งในประเทศและต่างประเทศมีการประยุกต์ใช้นวัตกรรมและเทคโนโลยีเป็นปัจจัยสำคัญในการเติบโตของกิจการให้สามารถเข้าถึงผู้บริโภค จำนวนมากในต้นทุนที่ต่ำและเติบโตได้อย่างก้าว กระโดดในระยะเวลาอันสั้น

ตารางที่ 1 นโยบายและมาตรการการส่งเสริมวิสาหกิจเริ่มต้นของหน่วยงานรัฐ

หน่วยงาน	ความหมาย
ร่างพระราชบัญญัติส่งเสริมวิสาหกิจเริ่มต้น พ.ศ.	กิจการที่ใช้เทคโนโลยีหรือนวัตกรรมเป็นส่วนสำคัญในการดำเนินธุรกิจตามหลักเกณฑ์ที่คณะกรรมการประกาศกำหนด
กระทรวงการคลัง	สตาร์ทอัพ (Startup) หมายถึง วิสาหกิจเริ่มต้น และ SMEs ที่เป็นผู้ประกอบการใหม่ (New Start-up) ที่มีนวัตกรรม โดยอีก 1-3 ปี คือ ช่วงเวลาที่พวกเขาคิดว่าจะ ทำกำไร
กระทรวงอุตสาหกรรม	กลุ่มบุคคลหรือองค์กรธุรกิจขนาดเล็กที่จัดตั้งขึ้น ด้วยบุคลากรและทรัพยากรจํานวนน้อย แต่มีความคิดที่ต้องการสร้างสรรค์นวัตกรรมใหม่ที่สามารถ เปลี่ยนแปลงโลกด้วยเทคโนโลยีสารสนเทศ หรือ สามารถต่อยอดความคิดสร้างสรรค์ให้เป็นธุรกิจที่แตกต่าง ภายใต้อความมุ่งมั่นที่จริงจังและต่อเนื่อง เพื่อเป้าหมายของชีวิต ทั้งในด้านทรัพย์สิน และการเป็นที่ยอมรับถึงอิทธิพล ต่อการเปลี่ยนแปลงโลก

หน่วยงาน	ความหมาย
กระทรวงพาณิชย์	ผู้ประกอบการธุรกิจที่ถูกขับเคลื่อนด้วยนวัตกรรมและเทคโนโลยีที่สามารถเพิ่มศักยภาพในการแข่งขันในตลาดโลกได้
กระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม	ผู้ประกอบการกลุ่มสตาร์ทอัพ หมายถึง ประชาชนทั่วไป วิสาหกิจชุมชน ที่ต้องการนำวิทยาศาสตร์เทคโนโลยีมาใช้ในการสร้างและพัฒนา นวัตกรรมผลิตภัณฑ์และบริการ เพื่อให้เกิดธุรกิจใหม่
ธนาคารแห่งประเทศไทย	สตาร์ทอัพ คือ บริษัทเกิดใหม่ แต่ในต่างประเทศบริษัทเกิดใหม่ทั้งหมด อาจจะไม่ใช้สตาร์ทอัพ และ บริษัท SMEs ทั้งหมดไม่ใช่สตาร์ทอัพ เช่นกัน เนื่องจากการกล่าวถึงสตาร์ทอัพ จะเจาะจงเฉพาะบริษัทที่ทำธุรกิจ ด้วยเทคโนโลยี หรือเรียกเจาะจงได้ว่า “เทคสตาร์ทอัพ (TechStartup)” ซึ่งมีลักษณะเด่นๆ ดังนี้ <ol style="list-style-type: none"> 1. มีวิธีแก้ไขปัญหาหรือบริการใหม่ๆ 2. วิธีดังกล่าวถูกออกแบบมาให้ลูกค้าใช้ซ้ำได้ 3. บริษัทเติบโตได้อย่างก้าวกระโดด
สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริม การลงทุน	Startup คือ ธุรกิจเกิดใหม่ที่มีการพัฒนาผลิตภัณฑ์หรือบริการ ซึ่งมี นวัตกรรมในรูปแบบธุรกิจ (Business Model Innovation) ที่สามารถทำซ้ำ (Repeatable) และขยายตลาด (Scalable) เพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มและเติบโต อย่างก้าวกระโดด (Exponential Growth)
สำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาด กลาง และขนาดย่อม	สตาร์ทอัพคือ ขั้นตอนเริ่มต้นธุรกิจที่หมายถึงธุรกิจที่มี ระยะเวลาการดำเนิน ธุรกิจไม่เกิน 3 ปีขั้นเติบโต (Growth & Maturity)
สำนักงานนวัตกรรมแห่งชาติ	สตาร์ทอัพ หมายถึง ธุรกิจที่วางแผนมาเพื่อเติบโตแบบก้าวกระโดด
สำนักงานส่งเสริมเศรษฐกิจดิจิทัล	ไม่พบความหมาย แต่ดำเนินการจัดตั้งสถาบันส่งเสริมวิสาหกิจดิจิทัล เริ่มต้น โดยส่งเสริมและบ่มเพาะวิสาหกิจเริ่มต้น
ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย	สตาร์ทอัพ คือกิจการที่เริ่มต้นธุรกิจจากจุดเล็ก ๆ ที่สามารถเติบโตได้ อย่างรวดเร็วแบบก้าวกระโดด ออกแบบให้ธุรกิจมีการทำซ้ำได้ง่าย (Repeatable) และขยายกิจการได้ง่าย (Scalable) มีการนำเทคโนโลยี และ/ หรือ นวัตกรรมมาใช้เป็นหัวใจหลักในการสร้างธุรกิจ มักเป็นธุรกิจที่ เกิดขึ้นจากไอเดียเพื่อแก้ปัญหาในชีวิตประจำวัน หรือเห็น โอกาสทาง ธุรกิจที่ยังไม่เคยคิดหรือทำมาก่อน

ที่มา : การศึกษาผลกระทบและปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จของการส่งเสริมการลงทุนในวิสาหกิจเริ่มต้น, (ธีรวิทย์ และชนะกัญจน์, 2564)

ภาพที่ 1 ภาพรวมระบบนิเวศของวิสาหกิจเริ่มต้น (Startup Ecosystem) ปี 2564 ของสำนักงานนวัตกรรมแห่งชาติ กระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม

สำนักงานนวัตกรรมแห่งชาติ (สนช.) กระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม ได้ดำเนินโครงการส่งเสริมและสนับสนุนวิสาหกิจเริ่มต้น เพื่อการพัฒนาประเทศไทยให้เป็นศูนย์กลางในการสร้างวิสาหกิจเริ่มต้นระดับนานาชาติ โดยรวบรวมผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นของประเทศเข้าร่วม เพื่อสร้างความตระหนักและกระตุ้นให้พัฒนาตนเองเป็นวิสาหกิจเริ่มต้นที่มีศักยภาพในการขยายธุรกิจและสร้างตลาดใหม่ที่สามารถเติบโตอย่างรวดเร็ว จะช่วยสร้างกลุ่มวิสาหกิจเริ่มต้นในประเทศไทยและส่งผลให้เศรษฐกิจของประเทศเติบโตอย่างมั่นคงและยั่งยืน สนช. ได้เป็นผู้นำในการส่งเสริมการสร้างศักยภาพด้านนวัตกรรมให้แก่ภาคการผลิตและภาคสังคมผ่านกระบวนการต่างๆอย่างยั่งยืนและเป็นระบบ

(จิริฐ เชนพิงพร, 2560) คำว่า "ระบบนิเวศ" เป็นคำที่มีการใช้ในศาสตร์นิเวศวิทยา แสดงถึงความสัมพันธ์ของสิ่งมีชีวิตที่ตามที่ตั้งอยู่ แต่ในปัจจุบัน เมื่อถูกนำมาใช้ในบริบททั่วไป มักหมายถึงองค์ประกอบที่เกี่ยวข้องและครอบคลุมสิ่งที่น่าสนใจ สำหรับวิสาหกิจเริ่มต้น ระบบนิเวศมักมุ่งเน้นองค์ประกอบที่จำเป็นในขณะที่ยังเริ่มและเติบโต และถูกแบ่งตามการจำแนกของ Startup Genome (2017) ระบบนิเวศประกอบด้วย:แรงงานที่มีทักษะ (Talent)

1. ประสบการณ์ของเมืองที่มีวิสาหกิจเริ่มต้น (Startup Experience)
2. การเข้าถึงตลาด (Market Reach)
3. การระดมทุน (Funding)
4. สมรรถนะ (Performance)

การวิเคราะห์ระบบนิเวศในประเทศไทยเริ่มต้นด้วยการใช้กรอบแนวคิด Data-driven Framework จาก Startup Genome ซึ่งทำการวิเคราะห์องค์ประกอบของแต่ละระบบนิเวศ/เมืองโดยใช้ข้อมูลที่วัดในแต่ละด้าน ในขณะที่ข้อมูลของ Startup Genome ไม่รวมข้อมูลของไทย เราใช้แนวคิดนี้เพื่อเสริมความเข้าใจเกี่ยวกับภาควิสาหกิจเริ่มต้นในประเทศไทย และเพื่อแสดงระดับและช่องทางในการพัฒนาระบบนิเวศของไทยให้ชัดเจนขึ้น

วิสาหกิจเริ่มต้นมีเป้าหมายหลักที่ต้องการเติบโตอย่างรวดเร็ว (High Growth) เนื่องจากธุรกิจนั้นต้องแข่งขันในระดับสูง และต้องมีความสามารถในการคิดค้นนวัตกรรมใหม่ๆ (ชนรรกรณ์ เศรษฐ์จินดา, 2562) สิ่งนี้จะทำให้เกิดการแข่งขันและการแสวงหาแบบการทำธุรกิจใหม่ๆ หรือการตอบสนองความต้องการของลูกค้าได้

อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น ดังนั้น การระดมทุนสำหรับวิสาหกิจเริ่มต้นต้องเพียงพอเพื่อให้สามารถขับเคลื่อนกิจการในระยะเวลา 3 ถึง 5 ปี ซึ่งการขยายกิจการอย่างรวดเร็วเป็นสิ่งสำคัญเพื่อให้วิสาหกิจเริ่มต้นสามารถแข่งขันในตลาดได้อย่างมีประสิทธิภาพหากไม่ทำเช่นนี้ อาจทำให้กิจการต้องเผชิญกับการแข่งขันที่รุนแรงและคู่แข่งที่ราคาถูกล้มถึงลูกค้าไปอยู่กับพวกเขาได้ง่ายขึ้น

นโยบายการส่งเสริมและสนับสนุนวิสาหกิจเริ่มต้นของหน่วยงานรัฐ

นโยบายและมาตรการส่งเสริมวิสาหกิจเริ่มต้นของหน่วยงานรัฐ ที่เกี่ยวข้องมีดังต่อไปนี้ (โดยไม่นับโครงการที่มีลักษณะการจัดการแข่งขันหรือประกวดใด ๆ)

นโยบายและมาตรการส่งเสริมวิสาหกิจเริ่มต้นของหน่วยงานรัฐ					
หัวข้อ	สำนักงานส่งเสริมเศรษฐกิจดิจิทัล (depa)	กองทุนพัฒนาผู้ประกอบการเทคโนโลยีและนวัตกรรม (Ted Fund)	กองทุนพัฒนาดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม (DE Fund)	สำนักงานพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งชาติ (สวทช.)	สำนักงานนวัตกรรมแห่งชาติ (NIA)
การจัดตั้ง	จัดตั้งขึ้นตาม พ.ร.บ.การพัฒนาดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม พ.ศ. 2560 ให้ไว้ ณ วันที่ 23 มกราคม พ.ศ. 2560 มีฐานะเป็นนิติบุคคลและไม่เป็นส่วนราชการตามกฎหมายว่าด้วยระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน หรือรัฐวิสาหกิจตามกฎหมายว่าด้วยวิธีการงบประมาณหรือกฎหมายอื่น เป็นหน่วยงานในกำกับของ กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม	คณะรัฐมนตรีได้มีมติเมื่อวันที่ 9 สิงหาคม 2559 ให้จัดตั้ง กองทุนพัฒนาผู้ประกอบการเทคโนโลยีและนวัตกรรม (Technology and Innovation-Based Enterprise Development Fund หรือ TED Fund) ในกระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม	จัดตั้งกองทุนขึ้นตาม พ.ร.บ.การพัฒนาดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม พ.ศ. 2560 ในสำนักงานคณะกรรมการดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ	เป็นหน่วยงานในกำกับของกระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม จัดตั้งขึ้นเมื่อปี พ.ศ. 2534 ตาม พ.ร.บ.พัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี พ.ศ. 2534 เพื่อเป็นหน่วยงานที่บริหารกองทุนพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี โดยอยู่ภายใต้การกำกับดูแลของคณะกรรมการพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งชาติ (สวทช.)	คณะรัฐมนตรีได้มีมติเมื่อวันที่ 26 สิงหาคม 2546 อนุมัติการจัดตั้ง “สำนักงานนวัตกรรมแห่งชาติ (สนช.)” ต่อมาได้มี พ.ร.ฎ. จัดตั้ง สำนักงานนวัตกรรมแห่งชาติ (องค์การมหาชน) เมื่อวันที่ 2 กันยายน 2552 จึงทำให้ สนช. มีการปรับเปลี่ยนรูปแบบขององค์กรไปสู่การเป็นองค์การมหาชนตามกฎหมายว่าด้วยองค์การมหาชน
บทบาทหน้าที่	ส่งเสริมและพัฒนาระบบนิเวศสนับสนุน Digital Startup และนวัตกรรมหรืองานวิจัยด้านเทคโนโลยีดิจิทัล สอดคล้องกับแนวนโยบายแห่งรัฐ แผนยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี และแผนพัฒนาดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม	กองทุนส่งเสริมและสนับสนุนทุนสำหรับนักศึกษา และผู้ประกอบการธุรกิจที่มีเทคโนโลยีและนวัตกรรมเป็นพื้นฐานเพื่อสนับสนุนทุนอุดหนุนสมทบบางส่วน หรือทุนอุดหนุนสมทบกำหนดเงื่อนไขการส่งคืนเมื่อโครงการประสบความสำเร็จเชิงพาณิชย์	การกำหนดแนวทางการพัฒนาดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม พ.ศ. 2562 โดยได้ยึดถือหลักการพื้นฐานตามที่ได้เสนอก่อนหน้านี้ คือ ความสอดคล้องกับแผนยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี และแผนพัฒนาดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม	มุ่งผลักดันให้ประเทศไทยแข็งแกร่งและเจริญรุ่งเรืองบนเวทีเศรษฐกิจระดับโลก โดยการนำความสามารถอันเหนือชั้นด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีมาช่วยให้ภาคการเกษตรและภาคอุตสาหกรรมสามารถดำเนินงานได้ดี มีประสิทธิภาพสูงขึ้น	เป็นผู้จัดสรรทรัพยากรแก่ผู้ลงทุน Startup เพื่อสนับสนุนกลุ่มธุรกิจสตาร์ทอัพให้เติบโตแบบก้าวกระโดดได้อย่างรวดเร็ว และยังเป็นส่วนหนึ่งของแนวทางการขับเคลื่อนการส่งเสริมระบบนิเวศของวิสาหกิจเริ่มต้น (Startup Ecosystem)

นโยบายและมาตรการส่งเสริมวิสาหกิจเริ่มต้นของหน่วยงานรัฐ					
หัวข้อ	สำนักงานส่งเสริมเศรษฐกิจดิจิทัล (depa)	กองทุนพัฒนาผู้ประกอบการ เทคโนโลยีและนวัตกรรม (Ted Fund)	กองทุนพัฒนาดิจิทัล เพื่อเศรษฐกิจและสังคม (DE Fund)	สำนักงานพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งชาติ (สวทช.)	สำนักงานนวัตกรรมแห่งชาติ (NIA)
ลักษณะการสนับสนุน	มาตรการช่วยเหลือหรือการอุดหนุนเพื่อการเริ่มต้นธุรกิจอุตสาหกรรมดิจิทัล <ul style="list-style-type: none"> - ทุนให้เปล่า - ร่วมทุน (ถือหุ้น) ตามเงื่อนไข 	โครงการ กองทุนยุวสตาร์ทอัพ (Youth Startup Fund) ทุนให้เปล่า ภายใต้งบเงินใจ และการเบิกค่าใช้จ่ายย้อนหลัง (Reimbursement)	ขึ้นอยู่กับโครงการที่ดำเนินการ ดำเนินการ การเบิกจ่ายเป็นลักษณะการเบิกค่าใช้จ่ายย้อนหลัง (Reimbursement)	โครงการ Startup Voucher โดยการเบิกจ่ายเป็นลักษณะการเบิกค่าใช้จ่ายย้อนหลัง (Reimbursement)	อุปถัมภ์นวัตกรรมสำหรับ SME และ NIA Venture การจ่ายเงินเพื่อให้การสนับสนุนผู้เข้าร่วมโครงการ โดยเป็นลักษณะการเบิกค่าใช้จ่ายย้อนหลัง (reimbursement)
รูปแบบการสนับสนุน	การดำเนินงานที่สำนักงานเป็นผู้รับผิดชอบความเสี่ยงและไม่ได้แสวงหากำไร	ทุนให้เปล่า ภายใต้งบเงินใจ ขึ้นอยู่โครงการที่ดำเนินการ ณ ช่วงเวลานั้น ๆ	ขึ้นอยู่กับโครงการที่ดำเนินการ มีทั้งในรูปแบบให้เปล่า และร่วมลงทุน (ถือหุ้น)	เงินสนับสนุนสูงสุด 800,000 บาท เพื่อสร้างโอกาสในการขยายตลาดทั้งในและต่างประเทศ เร่งเพิ่มรายได้ และขยายธุรกิจ	เงินทุนสนับสนุนสูงสุด 1,500,000 บาท/โครงการ ภายใต้งบเงินใจ
ระยะเวลาการพิจารณา	ไม่ระบุ	150 วัน	30 วัน	ประมาณ 60 วัน	ไม่ระบุ
ระยะเวลาการดำเนินการ	ประเภท S1 ระยะเวลาโครงการไม่เกิน 1 ปี ประเภท S2 ระยะเวลาโครงการไม่เกิน 3 ปี ประเภท S3 ระยะเวลาโครงการไม่เกิน 3 ปี	ประเภท Ideation ระยะเวลาโครงการไม่เกิน 6 เดือน ประเภท Pre-seed ระยะเวลาโครงการไม่เกิน 12 เดือน	1 ปี	8 เดือน	ไม่เกิน 1 ปี และ 3 ปี
กรรมสิทธิ์ของโครงการ	การร่วมลงทุน (ถือหุ้น)	-	ขึ้นอยู่กับโครงการที่ดำเนินการ หรือการร่วมลงทุน (ถือหุ้น)	-	สามารถจดทะเบียนลิขสิทธิ์เป็นของตนเองได้
วงเงินทั้งหมด	-	200 ล้านบาท	-	200 ล้านบาท	201.87 ล้านบาท
วงเงินสนับสนุนต่อโครงการ	ประเภทS1-50,000 บาท ประเภทS2-1,000,000 บาท ประเภทS3-5,000,000 บาท	ประเภท Ideation 100,000 บาท ประเภท Pre-seed 750,000 บาท	ขึ้นอยู่กับโครงการที่ดำเนินการ	ไม่เกิน 800,000 บาท	ไม่เกิน 1,500,000 บาท
การวิเคราะห์	มีมาตรการที่หลากหลายให้ผู้ประกอบการสามารถขอรับการส่งเสริมได้ อีกทั้งหน่วยงานจะร่วมรับผิดชอบความเสี่ยงจากการร่วมลงทุนกับผู้ประกอบ ให้ผู้ประกอบการมีความคล่องตัวในการบริหารธุรกิจ แต่ก็ต้องแลกเปลี่ยนการเข้าถือหุ้นของหน่วยงาน	โครงการส่วนใหญ่สนับสนุนทุนแก่เหล่านิสิต นักศึกษา และบัณฑิตจบใหม่ มากกว่าที่จะส่งเสริมผู้ประกอบการ รวมถึงความยุ่งยาก และขั้นตอนที่ซับซ้อนในการเบิกจ่ายเงิน เช่น จัดทำบัญชีโดยผู้ทำบัญชีทุกไตรมาส เป็นต้น	โครงการที่ขอรับการส่งเสริม จะต้องสอดคล้องกับแผนงาน แนวนโยบายของกองทุน ทั้งนี้จะต้องติดตามประกาศของกองทุนในแต่ละรอบ เนื่องจากมีความแตกต่างในการสนับสนุน เช่น ขอรับการส่งเสริม หรือให้ความช่วยเหลือ หรือทุนอุดหนุนการวิจัยและพัฒนา	โครงการมุ่งเน้นในการส่งเสริมด้านการตลาดให้ผู้ประกอบการ เพื่อให้สามารถขยายตลาดทั้งในและต่างประเทศ เร่งเพิ่มรายได้ และขยายธุรกิจให้เติบโต ดังนั้นผู้ประกอบการที่ขอรับทุนจะต้องมีแผนการตลาดที่ชัดเจน มีเงินทุนหมุนเวียนเพียงพอ	โครงการนวัตกรรมที่มีความแตกต่างในตลาด มีความเป็นไปได้ทั้งในด้านเทคโนโลยีและการตลาด เป็นการสนับสนุนในรูปแบบของเงินสนับสนุนให้เปล่าในวงเงินสนับสนุนไม่เกินโครงการละ 1.5 ล้านบาท และมีมูลค่าไม่เกินร้อยละ 75 ของมูลค่าโครงการ

จากงานศึกษา (World Bank, 2013) พบว่า ปัจจัยสำคัญในกระบวนการสร้างนวัตกรรมให้มีประสิทธิภาพ รวมถึงการพัฒนา นวัตกรรม ได้แก่ นโยบายและการสนับสนุนจากรัฐบาลที่ดี การปรับเปลี่ยนกลยุทธ์และการจัดสรรงบประมาณของรัฐบาลซึ่งมีบทบาทสำคัญ เนื่องจากการที่รัฐบาลเป็นผู้สนับสนุนและให้เงินทุน (Grant Funding) เป็นนโยบายที่ดี แต่รัฐบาลควรเน้นการสร้างนวัตกรรม ที่มาพร้อมกับรกลยุทธ์การดำเนินการ วัตถุประสงค์และกระบวนการที่ชัดเจน ซึ่งหน่วยงานที่เกี่ยวข้องจะเข้าใจและรับรู้ได้อย่างชัดเจนและสามารถนำนโยบายนี้ไปปฏิบัติได้เป็นอย่างดี

งานศึกษา (รุ่งวรา อังศธรมรัตน์, 2560) เปรียบเทียบกับประเทศสิงคโปร์ ซึ่งให้ความสำคัญกับการเร่งพัฒนาระบบนิเวศ (Ecosystem) ประเทศสิงคโปร์ มีแผนการพัฒนาด้านเทคโนโลยีสารสนเทศมากกว่า 25 ปี และมีการพัฒนาแผนแม่บท คือ Intelligent Nation 2015 (iN2015) โดยมีวิสัยทัศน์ในการเป็น “Smart Nation”

ประเทศสิงคโปร์มีแผนการพัฒนาด้านเทคโนโลยีสารสนเทศมากกว่า 25 ปี และมีแผนแม่บท Intelligent Nation 2015 (iN2015) เพื่อเป็น "Smart Nation" โดยกำหนดยุทธศาสตร์ที่รวมถึงการผลักดันให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ รัฐบาล และสังคมผ่านนวัตกรรมและความคิดสร้างสรรค์ การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานด้านอินเทอร์เน็ตที่มีความปลอดภัย น่าเชื่อถือ และการพัฒนาอุตสาหกรรมให้สามารถแข่งขันในระดับสากลได้ รวมถึงการพัฒนาบุคลากรให้มีความรู้ความเข้าใจด้านเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อประยุกต์ใช้ข้อมูลและแข่งขันในระดับโลก ได้อย่างมีประสิทธิภาพ.

จากบทความประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (ปิยะขวัญ ชมชื่น, 2562) ศูนย์ข้อมูลกฎหมายกลุ่มประเทศอาเซียน สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

โดยบทความดังกล่าวนำเสนอการเติบโตและประเด็นการพัฒนาวิสาหกิจเริ่มต้นของประเทศเวียดนาม สามารถสรุปเป็นแนวคิดสำคัญตามนี้:

<p><u>สร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อ</u> การประกอบธุรกิจ: เพื่อส่งเสริมการเติบโตของวิสาหกิจเริ่มต้นในประเทศเราควรสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเริ่มต้นธุรกิจซึ่งรวมถึงการลดข้อกั่วงวลและบรรลุลความสะดวกสบายให้กับผู้ประกอบการเริ่มต้น</p>	<p><u>การพัฒนากลุ่มผู้มีความรู้:</u> เราควรจัดตั้งศูนย์อบรมธุรกิจและสนับสนุนการจัดการเงินทุนสำหรับผู้ประกอบธุรกิจเพื่อพัฒนาความรู้และทักษะของบุคลากรและผู้ประกอบการ</p>	<p><u>การจัดกิจกรรมนวัตกรรม:</u> จัดกิจกรรมที่ส่งเสริมการนวัตกรรมและให้โอกาสวิสาหกิจเริ่มต้นใช้เป็นเวทีแสดงผลงานเพื่อดึงดูดเงินลงทุนจากต่างชาติ</p>	<p><u>การปรับปรุงข้อกำหนดและ</u> กฎหมาย: ปรับปรุงกฎหมายและข้อกำหนดที่เกี่ยวข้องกับการประกอบธุรกิจเริ่มต้นเพื่อสนับสนุนและส่งเสริมการก่อตั้งและการเติบโตของวิสาหกิจเริ่มต้นในประเทศ</p>
---	---	---	--

อย่างไรก็ตามในนโยบายและกฎหมายของรัฐบาลเวียดนามที่ยังไม่สามารถสนับสนุนวิสาหกิจเริ่มต้นอย่างเพียงพอ โดยส่วนมากของนโยบายนั้นจะเน้นการสนับสนุนในด้านค่าธรรมเนียมการจัดตั้งธุรกิจหรือการลดภาษีเพื่อสร้างสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมสำหรับการเริ่มต้นธุรกิจและการลงทุนในระยะเริ่มต้นของวิสาหกิจและนักลงทุน Eric Afful-Dadzie, Anthony Afful-Dadzie, (2016) ได้ทำการศึกษาเรื่องรูปแบบการตัดสินใจในการลงทุนในวิสาหกิจเริ่มต้นของหน่วยงานรัฐบาล การวิจัยพบว่าวิสาหกิจเริ่มต้นที่รับการลงทุนจากหน่วยงานรัฐบาลมักมีโอกาสประสบปัญหาล้มเหลวหรือขาดความสามารถมากกว่าการลงทุนทางเอกชนผู้วิจัยคาดการณ์ว่าเหตุผลอาจมาจากกระบวนการพิจารณาการลงทุนที่ไม่โปร่งใสและการเลือก ปฏิบัติที่ไม่เหมาะสม จึงได้รวบรวมข้อมูลเกณฑ์ที่ใช้ในการพิจารณาการลงทุนจากงานวิจัยต่าง ๆ ไว้เพื่อการอ้างอิงในอนาคต

โดยสามารถสรุปเป็นด้านต่าง ๆ ได้ดังนี้

- (1) บุคลิกภาพของผู้ประกอบการ/ทีมงาน (Entrepreneur/team Personality)
- (2) ประสบการณ์ของผู้ประกอบการ/ทีมงาน (Entrepreneur/team Experience)
- (3) ศักยภาพของสินค้าหรือบริการ (Product or Service Potential)
- (4) ลักษณะทางการเงิน (Financial Characteristics)
- (5) ลักษณะทางการตลาด (Market characteristics)
- (6) ผลกระทบและการมีส่วนร่วมทางสังคม

การสร้างนวัตกรรมที่มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลจะเป็นตัวช่วยในการให้ผู้ประกอบการประสบผลสำเร็จในเริ่มต้นธุรกิจและการขยายธุรกิจในอนาคตได้ (Dessyana & Riyanti, 2017) สอดคล้องกับงานวิจัย (Heij, Volverda, Bosch & Hollen, 2019) ว่า การลงทุนด้านการวิจัยและพัฒนาขององค์กรจะช่วยส่งเสริมการพัฒนาในด้านนวัตกรรมระดับสูงให้กับหน่วยธุรกิจ ช่วยเพิ่มความสามารถในการประกอบการ

สรุป

การส่งเสริมการลงทุนในวิสาหกิจเริ่มต้นของประเทศไทยเป็นเรื่องสำคัญที่มีความเชื่อมโยงกับการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมในระยะยาวการศึกษานี้ได้วิเคราะห์แนวทางและนโยบายที่สามารถช่วยส่งเสริมการลงทุนในวิสาหกิจเริ่มต้นในประเทศไทยได้ดังนี้

การสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อธุรกิจเริ่มต้น: ปรับปรุงกฎหมายและข้อบังคับที่เกี่ยวข้องกับธุรกิจเริ่มต้น เพื่อให้มีความโปร่งใสและกระชับต่อการดำเนินธุรกิจ รวมถึงลดข้อบังคับที่ไม่จำเป็นที่อาจกีดกันการเจริญเติบโตของธุรกิจเริ่มต้น

การสร้างพื้นที่และสถานที่ที่เหมาะสม: การสร้างสถานที่เพื่อสนับสนุนธุรกิจเริ่มต้น เช่น ศูนย์สร้างสรรค์ (incubators) และพื้นที่สำหรับการทดลองผลิต (prototyping) เพื่อช่วยลดความเสี่ยงและสนับสนุนการพัฒนาผลิตภัณฑ์และบริการใหม่ การสนับสนุนการอบรมและพัฒนาทรัพยากรมนุษย์: การพัฒนาบุคลากรที่มีความรู้และทักษะที่เกี่ยวข้องกับธุรกิจเริ่มต้น เพื่อเสริมสร้างความสามารถในการนำไอเดียสร้างสรรค์สู่การทำธุรกิจ การสร้างนวัตกรรมและการวิจัย การสนับสนุนการวิจัยและพัฒนาที่เกี่ยวข้องกับธุรกิจเริ่มต้น เพื่อสร้างนวัตกรรมและผลิตภัณฑ์ใหม่ๆ ที่มีศักยภาพในการเป็นสินค้าหรือบริการที่มีความแตกต่าง การสร้างความร่วมมือระหว่างภาครัฐและเอกชน: การสร้างพันธมิตรกับภาครัฐ เพื่อให้มีการสนับสนุนการลงทุนและการพัฒนาธุรกิจเริ่มต้นอย่างมีประสิทธิภาพ

อภิปรายผล

การศึกษาแนวคิด หลักเกณฑ์รวมไปถึงสภาพแวดล้อมต่างๆ จนนำไปสู่การส่งเสริมการลงทุนในวิสาหกิจเริ่มต้นนี้ ได้เสนอแนวทางการส่งเสริมการลงทุนในวิสาหกิจเริ่มต้นของประเทศไทย เพื่อตอบโจทย์ประเด็นของวัตถุประสงค์หลักที่สามารถช่วยสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการลงทุนในระยะยาวและยั่งยืน โดยการปรับปรุงกฎหมายและข้อบังคับ เพิ่มการสนับสนุนทางการเงิน และสร้างสถานที่และทรัพยากรที่เหมาะสม และการพัฒนาบุคลากรและนวัตกรรมในธุรกิจเริ่มต้น นั้นทำให้ประเทศไทยมีโอกาสที่จะเติบโตเป็นศูนย์กลางของธุรกิจเริ่มต้นในภูมิภาคและระดับโลกในอนาคตและสร้างรายได้และงานให้กับประชาชนอีก

มากมายในขณะที่เดียวกันช่วยเสริมสร้างความเป็นไปได้ในการพัฒนาประเทศในทุกด้านอย่างยั่งยืนด้วยวิสาหกิจเริ่มต้นที่เติบโตและเจริญรุ่งเรืองได้อย่างมีประสิทธิภาพและยั่งยืนในประเทศไทย

บรรณานุกรม

- กรมส่งเสริมอุตสาหกรรม. (พฤษภาคม - มิถุนายน 2562). Startup เริ่มธุรกิจแบบก้าวกระโดด. วารสารของกรมส่งเสริมอุตสาหกรรม, หน้า 5-6.
- กองบริหารกองทุนพัฒนาดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม. (ม.ป.ป.). กองทุนพัฒนาดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม. เข้าถึงได้จาก <https://www.onde.go.th/view/1/กองทุนพัฒนาดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม/TH-TH>
- กองทุนพัฒนาผู้ประกอบการเทคโนโลยีและนวัตกรรม. (ม.ป.ป.). กองทุนพัฒนาผู้ประกอบการเทคโนโลยีและนวัตกรรม. เข้าถึงได้จาก <http://www.tedfund.most.go.th/>
- จิริฐ เชนฟิงพร. (2560). ปัจจุบันและอนาคตของสตาร์ทอัพ: ตอนที่ 1 ระบบนิเวศที่น่าอยู่นั้นสำคัญไฉน. เข้าถึงได้จาก <https://www.bot.or.th/Thai/MonetaryPolicy/EconomicConditions/AAA/8SMEStratup23May2017.pdf>
- ปิยารมย์ ปิยะไทยเสรี. (2559, มิถุนายน). เปิดโลก Startup ตอน: Angel Investor vs. Venture Capitalist ใครคือคนที่ใช่สำหรับ Startup. Retrieved from
- ชนรรกรณ์ เศรษฐ์จินดา. (2562). Startup Fundraising โลกการระดมทุนสตาร์ทอัพ. กรุงเทพฯ: ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย. https://www.set.or.th/education/th/enterprise/files/startup_piyarom.pdf
- รุ่งวรา อังศรธรรมรัตน์. (2560). นโยบายการสนับสนุนส่งเสริมและพัฒนาธุรกิจ เทคโนโลยีและนวัตกรรม (Tech-Startup) ของภาครัฐ : กรณีศึกษาประเทศสิงคโปร์. เข้าถึงได้จาก <http://203.113.122.174/ULIB5/igp>
- ร่างพระราชบัญญัติการ พัฒนาและส่งเสริมวิสาหกิจเริ่มต้น พ.ศ. .... (สิงหาคม 2561). เข้าถึงได้จาก <https://www.nia.or.th/nia/wp-content/uploads/2018/08/startup-act.pdf>
- สุวิทย์ เมษินทรีย์. (พฤษภาคม 2561). บทบาทของวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและนวัตกรรม กับโอกาสอันไม่สิ้นสุดของ Startup ไทย. นิตยสารสตาร์ทอัพไทยแลนด์ แมกกาซีน, หน้า 10-13.
- สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน. (พฤศจิกายน 2559). Startup คนไทยสู่คณะกรรมการส่งเสริมวิสาหกิจเริ่มต้น. วารสารส่งเสริมการลงทุน, หน้า 8-15.
- สำนักงานนวัตกรรมแห่งชาติ. (ม.ป.ป.). สำนักงานนวัตกรรมแห่งชาติ (NIA). เข้าถึงได้จาก <https://www.nia.or.th/>
- สำนักงานพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งชาติ. (ม.ป.ป.). สำนักงานพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งชาติ. เข้าถึงได้จาก <https://www.nstda.or.th/>
- สำนักงานสภานโยบายการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม. (29 พฤษภาคม 2562). ผลสำรวจระบบนิเวศสตาร์ทอัพไทย. เข้าถึงได้จาก <https://www.nxpo.or.th/th/1569/>
- สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ สำนักงานรัฐมนตรี. (2565). *แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13 (พ.ศ. 2566—2570)*. ราชกิจจานุเบกษา. http://www.ratchakitcha.soc.go.th/DATA/PDF/2565/E/258/T_0001.PDF
- สำนักงานส่งเสริมเศรษฐกิจดิจิทัล. (ม.ป.ป.). สำนักงานส่งเสริมเศรษฐกิจดิจิทัล. เข้าถึงได้จาก <https://www.depa.or.th/>

APINYA WIPATAYOTIN. (2017, Jul 12). Bangkok No 1 in Asia for launching a startup: survey. Retrieved from <https://www.bangkokpost.com/business/1285291/bangkok-no-1-in-asia-for-launching-a-startup-survey>

Dessyana, A., & Riyanti, B. P. D. (2017). The influence of innovation and entrepreneurial self-efficacy to digital startup success. *International Research Journal of Business Studies*, 10(1), 57-68.

Eric Afful-Dadzie, & Anthony Afful-Dadzie. (2016). A decision making model for selecting start-up businesses in a government venture capital scheme. *Emerald Insight*, 53(3), 714-734.

Heij, C. V., Volberda, H. W., Van Den Bosch, F. A. J., & Hollen, R. M. A. (2019). How to leverage the impact of R&D on product innovation? The moderating effect of management innovation. *R&D Management*, 50(2), 1-18.

World Bank. (2013). *Western Balkans Regional R&D Strategy for Innovation*. Washington: World Bank